

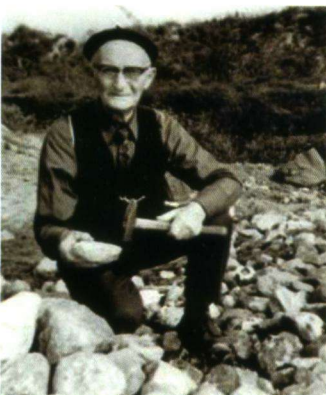
JAN KLOOSTERMAN

Schoolstraat 29c, 9285 NE Buitenpost

info@ijstijdenmuseum.nl, www.ijstijdenmuseum.nl

PASSIE VOOR DE ZWERFSTEEN

In het IJstijdenmuseum in Buitenpost (Friesland) is van 1 april tot 1 oktober 2011 een speciale tentoonstelling te zien over noordelijke zwerfstenen. Tevens lanceert het museum ter gelegenheid van het Zwerfsteenjaar een nieuwe kenniswebsite over zwerfstenen.

Afbeelding 1.
Meester Lambertus Bartels Bos.

Meester Bos

Als je in Fryslân over zwerfstenen begint, kun je niet om de grondlegger van de kennis van de geologie van zwerfstenen, Lambertus Bartels Bos (1887 - 1981), heen. Deze vroegere schoolmeester (Afb. 1) uit Noordbergum wist bij zijn leerlingen een ware passie te ontwikkelen voor het verzamelen van zwerfstenen. Na schooltijd trok hij met een aantal van zijn leerlingen het veld in om zwerfstenen te zoeken. De 'vondsten' werden daarna met de leerlingen aan de keukentafel behandeld. "We moeten de stenen even thuisbrengen", aldus de meester. Bij veel van zijn leerlingen ontwikkelde hij op die manier de kennis van het determineren van noordelijke zwerfstenen. Ze groeiden stuk voor stuk uit tot kenners van deze prachtige verzameltak op geologisch gebied.

De zwerfstenenverzameling van Lambertus (Meester) Bos raakte op den duur verspreid over het land. Delen kwamen terecht in Natura Docet (Denekamp), Naturalis (Leiden), Natuurmuseum Leeuwarden en Streekmuseum Burgum. Meester Bos liet ook een enorme, met zorg samengestelde collectie noordelijke zwerfstenen na aan zijn eigen dorp, Noordbergum. Hij vermaakte het dorp zelfs een legaat om die collectie in stand te houden. Het dorp Noordbergum stelde de zwerfstenen inderdaad een aantal jaren ten toon in vitrines in het dorps huis. Daarna verhuisde alles echter naar de kelders. Sindsdien zijn tal van stenen uit deze 'opgeheven' verzameling opgedoken in andere collecties.

Het IJstijdenmuseum

Enkele van de door meester Bos opgeleide verzamelaars besloten rond het begin van deze eeuw dat er een punt moest komen waar verzamelingen zwerfstenen

Afbeelding 2.
Het IJstijdenmuseum in Buitenpost.

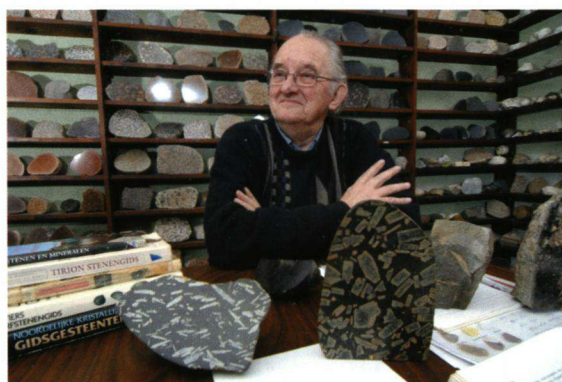
Afbeelding 3.
Exposities in het museum.

'veilig' ondergebracht konden worden en waar deze collecties ook toegankelijk zouden moeten zijn voor een breder publiek. Zo werd op 1 juli 2006 in Buitenpost het IJstijdenmuseum geopend. In het museum (Afb. 2) worden collecties zwerfstenen, artefacten, fossielen, mineralen en kristallijne gesteenten tentoongesteld. Het spreekt vanzelf dat in deze tentoonstellingen de Saale- en de Weichsel-ijstijden een prominente plaats hebben gekregen (Afb. 3). De eerste vanwege de aanvoer van noordelijke zwerfstenen door een grote landgletsjer en de tweede vanwege het ontstaan van afgeleide vormen van zwerfstenen door wind- en zanderosie. De prachtige windkeien zijn ware schatten in de collecties van de verzamelaars.

Zwerfsteenjaar

Het jaar 2011 is in het IJstijdenmuseum uitgeroepen tot Zwerfsteenjaar, een jaar waarin het museum brede aandacht geeft aan de noordelijke zwerfstenen. In een speciale tentoonstelling worden de collecties van drie verzamelaars van noordelijke zwerfstenen voor het voetlicht gebracht:

Jan Veenstra (Afb. 4) uit Veenwouden begon onder invloed van schoolmeester L. B. Bos in de zestiger jaren met de aanleg van een zwerfsteencollectie. In de loop der jaren groeide de verzameling van Veenstra uit tot de omvangrijkste hedendaagse zwerfsteencollectie, die als vindplaats het Nationaal Landschap de Noordelijke Wouden kent.

Afbeelding 4.
Zwerfstenen-
verzamelaar
Jan Veenstra.

Afbeelding 5.
Jan van der Veen.

Afbeelding 6.
Peter Hofstee.

Jan van der Veen (Afb. 5) uit Drachten raapte voor het eerst een 'mooie' zwerfsteen op toen er in de zeventiger jaren een nieuwe haven werd gegraven. Contacten met leerlingen van schoolmeester Bos zetten ook hem op het pad van collectievorming van noordelijke zwerfstenen. "Het is niet het hebben van een mooie steen, maar vooral de ontdekking ervan", volgens Jan van der Veen.

Peter Hofstee (Afb. 6) uit Kloostertille koos de dochter van de bekende zwerfsteenverzamelaar Reyer Baken van Schokland tot vrouw. De 'besmetting' door zijn schoonvader heeft hem nooit meer losgelaten. Niet alleen het noorden van Nederland is zijn domein. Op zoek naar steeds meer kennis over zwerfstenen heeft Peter zijn zoekgebied uitgebreid naar Noord-Duitsland en Denemarken.

Deze tentoonstelling in het IJstijdenmuseum te Buitenpost is vanaf 1 april tot 1 oktober 2011 te bezichtigen (voor openingstijden zie: www.ijstijdenmuseum.nl). Verder wordt er rond deze tentoonstelling, die de toepasselijke naam "Passie voor de zwerfsteen" heeft gekregen, in het Zwerfsteenjaar een aantal bijzondere evenementen georganiseerd.

Kennis delen

Het IJstijdenmuseum te Buitenpost is ondergebracht in een Stichting waarin de vrijwilligers eigenaar zijn van het museum. De doelstelling van de Stichting is breed opgezet. Naast het exposeren van zwerfstenen, artefacten, fossielen en mineralen wil de Stichting ook een kennisforum zijn. Vrijwilligers hebben in de afgelopen jaren hun kennis over de deelgebieden beschikbaar gesteld aan anderen. Ook met betrekking tot de deskundigheid van determineren van zwerfstenen is in de loop der tijd veel kennis vergaard. Al die bijeengebrachte kennis zal vanaf 1 april 2011 voor iedereen beschikbaar zijn via de nieuwe kenniswebsite over noordelijke zwerfstenen: www.zwerfstenenweb.nl.